

ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

ПРОГРАМА
фахового іспиту
для здобуття освітнього ступеня магістра
на основі НРК6 та НРК7

галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність	053 «Психологія»
освітня програма	«Психологія»

Київ 2023

ВСТУП

Мета програми фахового іспиту – забезпечення вступників потрібною інформацією щодо структури і змісту фахового іспиту, а також створення необхідних умов для оцінювання знань, здобутих у процесі навчання за освітньо-професійною програмою підготовки бакалаврів за напрямом підготовки «Психологія».

Предметом фахового іспиту є сукупність знань та вмінь з фахової підготовки щодо психологічного забезпечення професійної діяльності.

Фаховий іспит проводитиметься у формі письмового тестування для виявлення рівня підготовки вступника щодо ступеня володіння професійними знаннями. Види тестових завдань – закритого типу, різного ступеня складності.

Білет письмового тестування з фахових дисциплін складається з 50 закритих тестових завдань. Вступникові потрібно обрати одну правильну найбільш повну відповідь.

Програма фахового іспиту укладена відповідно до навчальних планів підготовки магістрів зі спеціальності 053 «Психологія».

Програма містить три розділи:

- Загальна психологія;
- Психодіагностика з курсом психоаналізу;
- Психологія управління.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Розділ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Основні характеристики когнітивної сфери особистості. Визначення та властивості понять «відчуття» та «сприймання». Функції відчуттів і сприймань. Модальність (якість) відчуття. Інтенсивність відчуття як його кількісна характеристика. Чутливість аналізатора та її вимірювання. Часові характеристики відчуттів. Просторові характеристики відчуттів. Цілісність і структурність сприймання, різні тлумачення їхніх механізмів. Предметність та свідомість сприймання як його змістовні характеристики. Значення константності сприймання для життєдіяльності.

Основні підходи до визначення уваги. Психологічні теорії уваги. Усвідомлюване і неусвідомлюване в пізнавальній діяльності. Психічна саморегуляція, довільне і мимовільне в саморегуляції.

Загальна характеристика пам'яті. Психологічні теорії пам'яті. Процеси пам'яті: запам'ятовування та чинники, які його зумовлюють, взаємовідношення довільного і мимовільного в запам'ятовуванні. Відтворення. Зберігання-забування. Явище ремінісценції. Види пам'яті: образна, словесно-логічна, довільна і мимовільна. Види пам'яті за ознакою тривалості; запам'ятовування і зберігання матеріалу.

Проблема короткочасної пам'яті. Оперативна пам'ять. Взаємозв'язок короткочасної та довгочасної пам'яті. Психологічна характеристика властивостей пам'яті. Деякі вікові та індивідуальні особливості пам'яті.

Загальна характеристика мислення. Теорія мислення як теорія поетапного формування розумових дій. Основні положення суб'єктивного підходу до досліджень мислення. Характеристика мислення як процесу розв'язання задач. Поняття «проблемна ситуація» та «задача». Класифікація чинників, які впливають на процес розв'язання задач. Операціональний склад процесу мислення. Чинники вибірконості мислинневого процесу. Репродуктивні та продуктивні компоненти мислення. Природа індивідуальних відмінностей у мисленні. Поняття «когнітивного стилю». Креативність як психологічна основа індивідуальних відмінностей у мисленні.

Поняття «мова» та «мовлення». Функції мовлення. Психологічні механізми творення мовлення. Мовлення та мислення. Поняття «внутрішнього мовлення». Психолінгвістика як сфера вивчення психології мовної діяльності людини. Функціональні структури другої сигнальної системи. Мовна діяльність і проблеми навчання. Мова і свідомість.

Поняття про уявлення та уяву. Класифікація уяви та уявлення. Види і прийоми уяви. Фізіологічні основи уяви. Уява та фантазія. Розвиток уяви. Поняття про творчість. Творчий тренінг. Уява, фантазія, творчість у професійній діяльності психолога.

Психіка як властивість мозку пізнавати навколишній світ. Поняття про свідоме і підсвідоме. Самосвідомість особистості. Психологічні механізми розуміння та усвідомлення. Самоконтроль у сфері психічних явищ. Психологічний зміст понять «розвиток», «розвиток психіки» і «розвиток особистості». Онтогенез і філогенез психіки. Вікова періодизація розвитку людини.

Предмет та основні завдання сучасної психології особистості. Визначення та співвідношення ключових понять: «людина», «суб'єкт», «індивід», «індивідуальність», «особа», «особистість». Наукові підходи до психології особистості. Чинники та рушійні сили розвитку особистості. Погляди на гомеостаз та гетеростаз. Соціалізація: поняття, сутність і зміст. Основні принципи, етапи та механізми соціалізації особистості.

Компоненти психологічної структури. Структурно-функціональні та індивідуально - психологічні характеристики особистості. Роль і місце задатків і здібностей у психологічній структурі особистості. Темперамент як біологічний фундамент особистості. Характер як каркас особистості. Спрямованість особистості. Джерела спрямованості. Потреби, нужда. Інтереси, особистісні прагнення, настанови.

Я-концепція та її складові. Формування та функції самооцінки в розвитку особистості. Види самооцінки. Рефлексія в особистісному зростанні. Життєвий шлях і життєвий світ особистості. Гармонійна особистість: ілюзії і дійсність. Поняття про особистісну норму. Особистість і агресія. Відхилення у розвитку особистості: поняття, зміст та причини.

Походження та функції емоцій. Емоції та розвиток особистості. Мотивація та емоції. Емоції і свідомість. Емоції та почуття. Теорії емоцій. Співвідношення емоцій і поведінки. Емоції та тіло людини. Психосоматика. Принципи диференційованості емоцій. Утворення емоційних комплексів, емоційної комунікації. Взаємодії систем, адаптивності, емоційного зараження, саморегуляції. Вивчення експресивного компонента емоцій, емоційного переживання. Види емоційних станів (афект, стрес, настрій тощо) та їх характеристики. Методи вивчення емоційних станів та емоційності особистості. Умови виникнення фрустрації. Реакції на фрустрацію. Депривація. Стрес та його характеристика. Види і наслідки стресів. Профілактика стресу.

Воля як явище у психологічних підходах. Основні поняття та розвиток учення про волю. Природа та функції волі. Довільні і вольові дії, їх етапи і структура. Зв'язок довільного управління з мовними сигналами. Форми довільного управління поведінкою.

Теорії та структура діяльності. Характеристика основних видів діяльності та зумовленість ефективності діяльності особистісними та індивідуально-психічними якостями. Психологічний аналіз понять-цілей, потреб, мотивів, мотивацій діяльності та поведінки особистості. Мотивація та пізнавальні процеси. Мотиви та емоційно-вольові процеси і навички. Джерела активності особистості. Класифікація потреб та мотивів поведінки і діяльності особистості.

Слово у складі саморегуляції діяльності та поведінки. Психологічні проблеми надійності особистості. Психологічне забезпечення надійності професійної діяльності. Індивідуальний стиль діяльності та професійна придатність. Загальна характеристика профпридатності. Загальні та визначальні ознаки індивідуального стилю діяльності.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Корольчук М. С. Основи психології : опорні конспекти, схеми, методики / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк, В. М. Марченко. Київ : Ніка-Центр, 2018. 320 с.
2. Корольчук М. С. Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я. Київ : ІНКІОС, 2012. 272 с.
3. Корольчук М. С. Психофізіологія діяльності. Київ : Ельга; Ніка-Центр, 2012. 400 с.
4. Максименко С. Д. Загальна психологія. Київ : ЦУЛ, 2014. 272 с.
5. М'ясоїд П. А. Загальна психологія : підручник. 2-е вид. Київ : Вища школа, 2011. 558 с.
6. Основи психології / за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. Київ : Либідь, 2018. – 632 с.
7. Психологія : підручник / за заг. ред. Ю. Л. Трофімова. Київ : Либідь, 2015. 558 с.
8. Семиченко В. А. Психические состояния. Київ : Магістр-S, 2014. 205 с.

9. Скрипченко О. В. Загальна психологія / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук, Т. М. Лисянська. Київ : Либідь, 2015. 463 с.
10. Титаренко Т. М. Життєвий шлях особистості: у межах і за межами буденного. Київ : Либідь, 2013. 376 с.

Розділ 2. ПСИХОДІАГНОСТИКА З КУРСОМ ПСИХОАНАЛІЗУ

Психодіагностика як галузь психологічної науки. Предмет психодіагностики. Ключові поняття психодіагностики. Діагностичні категорії. Особливості розвитку сучасної психодіагностики, як наукової та практичної галузі знань. Сфери застосування психодіагностики її можливості щодо вирішення психологічних проблем людини. Професійно-етичні принципи в психодіагностиці. Організаційно-технічне забезпечення психодіагностики, комп'ютеризація.

Поняття тесту. Переваги та недоліки тестів. Психометричні властивості тестів. Статистична природа тестових шкал. Репрезентативність тестових норм. Надійність, валідність тестів. Технологія створення і адаптації методик. Вимоги до психометричної підготовки психолога.

Надійність психодіагностичних методик. Фактори, що впливають на надійність методики. Стандартна помилка вимірювання надійності. Надійність вимірювання. Стандартизація процедури обстеження. Взаємозв'язок надійності та валідності. Основні типи валідності (діагностична, прогностична, емпірична, критеріальна, конструктивна, змістовна). Класифікація типів валідності. Відносна поділ валідності на типи. Поняття комплексу валідності.

Порядок проведення психодіагностичного обстеження. Чинники, що впливають на результати психодіагностичного обстеження. Умови ефективного проведення обстеження. Індивідуальна та групова діагностика. Змінна особистості психолога.

Психодіагностика та профорієнтаційна робота психолога. Характеристика елементів професійної орієнтації. Психодіагностика та сутність професійного добору. Теоретичні основи, види, принципи, вимоги до організації, структури професійного добору. Професійно-важливі якості. Професійна придатність, успішність. Професія, професіограма, психограма. Психодіагностика та розстановка кадрів. Соціально-психологічні аспекти адаптації людини.

Теоретичні та методологічні проблеми діагностики та вивчення властивостей особистості. Поняття про властивість, окремі риси, параметри профіль особистості. Принципи класифікації рис особистості, характеристика різних підсистем рис особистості. Засади щодо методів діагностики властивостей особистості.

Історія проєктивного методу: характеристика основних етапів розвитку та становлення. Напрями проєктивної психології, аналіз основних груп проєктивних методів, їх суттєві ознаки. Критичний аналіз поглядів на

проективний метод. Специфіка діагностики особистісних якостей людини за допомогою проєктивних методів.

Проблема діагностики психічних станів. Основні види психічних станів та їх вплив на працездатність людини. Оптимальні стани людини, як психофізіологічна проблема. Діагностика психічних станів, дезадаптаційних поведінкових реакцій особистості – характеристика основних тестів.

Мотивація як об'єкт психологічної діагностики. Мотиви і мотивація. Мотиви і потреби. Індикатори мотивації. Психологічні механізми мотивації. Внутрішні і зовнішні чинники мотивації. Мотиваційна сфера особистості. Діагностика мотиваційної сфери особистості. Характеристика основних тестів.

Класифікація методів діагностики темпераменту, характеру, нейро- та психодинамічних характеристик. Специфічні особливості кількісного, якісного аналізів, інтерпретації факторів. Психодіагностика та можливі сфери застосування темпераментальних та характерологічних особливостей людини.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бурлачук Л. Ф. Психодіагностика особистості. Київ : Здоров'я, 2009. 168 с.
2. Галян І. М. Психодіагностика. Київ : Академвидав, 2011. 464 с.
3. Корольчук М. С., Осьодло В. І. Психодіагностика: навчальний посібник. Київ : Ніка-Центр, 2012. 400 с.
4. Корольчук М. С. Психодіагностика / М. С. Корольчук, В. І. Осьодло. Київ : Ніка-Центр, 2014. 400 с.
5. Корольчук М. С., Крайнюк В. М., Марченко В. М. Основи психології: схеми, опорні конспекти, методичні матеріали. Київ : Ніка-Центр, 2015. 306 с.
6. Луценко О. Л. Практичні роботи з психодіагностики. Харків : ХНУ ім. Каразіна, 2017. 68 с.
7. Основи психодіагностики. Навчальний посібник / Л. Г. Терлецька. Київ : Главник, 2006. 144 с.
8. Психодіагностика: навчальний посібник / уклад. Ю. В. Кушнір, відп. ред. В. П. Кушнір. Донецьк: КиЦ, 2012. 346 с.
9. Чала Ю. М., Шахрайчук А. М. Психодіагностика: навчальний посібник. Харків: НТУ «ХПІ», 2018. 246 с.

Розділ 3. ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ

Управління як соціальний феномен. Теоретико-методологічні основи психології управління. Основні етапи зародження психології управління. Предмет науки управління та основні етапи її розвитку. Проблеми та інтегральні завдання психології управління. Принципи психології управління. Тенденції розвитку управлінської думки.

Наукове спостереження та його види. Метод опитування. Методи вивчення документів. Експериментальні дослідження. Принципи та етапи проведення дослідження в психології управління. Дослідження індивідуальних та лідерських якостей особистості в психології управління.

Поняття про психологічну готовність особистості до виконання певного виду діяльності. Два підходи до розуміння природи психологічної готовності. Мотиваційний, когнітивний, операційний, особистісний компоненти психологічної готовності керівника до управлінської діяльності. Основні мотиваційні стратегії. Чинники-мотиватори та чинники-демотиватори, їх характеристика. Роль методів активного соціально-психологічного навчання в психології управління.

Поняття про керівництво. Основні підходи до визначення змісту поняття «керівництво» в психологічній літературі. Поняття про стилі керівництва. Основні функції стилю керівництва. Вплив стилю керівництва на ефективність управління. Основні стилі керівництва: авторитарний, демократичний, ліберальний, синтетичний.

Особистість підлеглого як об'єкт управління. Соціалізація особистості як соціальний феномен. Система регуляції поведінки і діяльності особистості. Роль ритуалів і традицій у діяльності колективу. Особливості колегіальних форм прийняття управлінських рішень.

Управлінське спілкування як соціально-психологічний феномен. Проблеми міжособистісного сприйняття в управлінському спілкуванні. Спілкування керівника з підлеглими як обмін інформацією. Психологія ведення ділових переговорів. Проблема впевненості в процесі управлінського спілкування і шляхи її формування.

Мотивація діяльності працівників як чинник успішності управління. Психологічні основи прийняття управлінських рішень. Прийняття управлінського рішення як результат взаємодії зовнішніх та внутрішніх чинників. Чинники, що впливають на прийняття управлінських рішень керівниками: рівень компетентності; творчий потенціал; організаторські здібності; відношення до проблеми, яку необхідно розв'язати. Роль психологічної служби в оптимізації управління.

Поняття про психологічний клімат в колективі. Конфлікт і його структурні компоненти. Динаміка виникнення і розвиток конфліктних ситуацій. Причини та умови, що спричиняють виникнення міжособистісних конфліктів. Управління конфліктними ситуаціями в умовах спільної діяльності. Методики індивідуальних якостей особистості.

Поняття іміджу. Психологічні складові іміджу. Службовий етикет. Критерії моделей поведінки у службовій діяльності. Психологія рекламної діяльності в організації. Участь у дискусіях і публічні виступи. Представлення виступаючого. Доповідь. Дебати. Робота із засобами масової інформації. Робота з пресою. Поняття про конфіденційність. Мова і стиль ділового спілкування. Прес-конференція. Інтерв'ю. Радіоінтерв'ю. Участь у передачі.

Здоров'я як чинник ефективної діяльності керівника. Психологічний комфорт як психологічна умова здоров'я особистості. Стрес у діяльності керівника. Формули боротьби зі стресами. Управління емоційними станами. Методи саморегуляції в управлінській діяльності. Життєві кризи в діяльності керівника.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакаленко О. А. Психологія управління : навч. посіб. Харків : ХНУРЕ, 2020. 120 с.
2. Брич В. Я., Корман М. М. Психологія управління: Навчальний посібник. Київ : Кондор-Видавництво, 2013. 384 с.
3. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління. навч. посіб. 2-ге вид., доп. Київ : Академвидав, 2010. 544 с.
4. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія професійної комунікації: навч. посіб. Чернівці: Книги–ХХІ, 2010. 528 с.
5. Підприємництво: психологічні, організаційні та економічні аспекти: навч. посіб. / С. Д. Максименко, А. А. Мазаракі, Л. П. Кулаковська, Т. Ю. Кулаковський. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. 720 с.
6. Психологія управління: навч. посіб. / за заг. ред. Р. А. Калениченка, О. Г. Льовкіної. Ірпінь : Ун-т держ. фіск. служби України, 2019. 255 с.
7. Психологія управління : навч.-метод. посіб. / З. Р. Кісіль, О. Г. Угрин. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 507 с.
8. Психологія управління : конспект лекцій для слухачів магістратури держ. служби / Л. Г. Шемаєва та ін. Харків : Вид. ХНЕУ, 2006. 186 с.
9. Кулініч І. О. Психологія управління : навчальний посібник. Київ : Знання, 2008. 292 с.
10. Ходаківський Є. І. Психологія управління. Підручник / Є. І. Ходаківський, Ю. В. Богоявленська, Т. П. Грабар. 5-те вид. перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 492 с.

Інтернет – ресурси

1. Навчальні матеріали онлайн / Психологія. URL: <https://pidru4niki.com/psihologiya/> (дата звернення 18.04.2022).
2. Безкоштовна бібліотека підручників. URL: <http://www.info-library.com.ua/> (дата звернення 18.04.2022).
3. Студентська електронна бібліотека «Читалка»: <http://chitalka.info/psy.html> (дата звернення 18.04.2022).
4. Сайт «Освіта.уа». URL: <https://ru.osvita.ua/> (дата звернення 18.04.2022).
5. Сайт «Stud.com.ua» / Психологія. URL: <https://stud.com.ua/psihologiya/> (дата звернення 18.04.2022).

КРИТЕРІЇ
оцінювання фахового іспиту
для здобуття освітнього ступеня магістра

1. Загальні положення:

Мета фахового іспиту – оцінити відповідність знань, умінь та навичок вступників згідно з вимогами програми вступного фахового іспиту.

2. Структура екзаменаційного білета:

Екзаменаційний білет з фахового іспиту складається з 50-ти закритих тестових завдань.

3. Критерії оцінювання:

- Рівень знань оцінюється за 200-баловою шкалою.
- Серед відповідей на тестове завдання вступнику слід обрати одну правильну.
- Правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 4 бали, а неправильна – у 0 балів.
- Особи, які отримали менше 100 балів, участі у конкурсі не беруть.